

УДК 343.5 : 343.98

DOI: 10.31733/2078-3566-2024-2-299-304

**Олександр
НЕКЛЕСА** ©
викладач

**Денис
ЮР'ЄВ** ©
викладач

(Дніпровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ТА ПЛАНУВАННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ РОЗКРАДАНЬ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ СЛУЖБОВИМИ ОСОБАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Розкрито проблематику типових слідчих ситуацій та планування розслідування розкрадань, що вчиняються службовими особами на підприємствах металургійної промисловості. Наголошено, що в останні роки питання боротьби зі злочинністю у великих промислових секторах, зокрема у металургійній промисловості, набуває особливої актуальності. Зроблено висновок про те, що вироблення ефективних стратегій розслідування розкрадань на металургійних підприємствах, вчинених службовими особами, є критично важливим для забезпечення законності та прозорості в одній із ключових галузей економіки.

Ключові слова: економічні злочини, слідчі (розшукові) дії, слідчі ситуації, планування, розслідування, підприємства металургійної промисловості, розкрадання.

Постановка проблеми. В останні роки питання боротьби зі злочинністю у великих промислових секторах, зокрема у металургійній промисловості, набуває особливої актуальності. Металургійна промисловість є однією з ключових галузей економіки багатьох країн, де обсяги обороту та активи створюють сприятливі умови для різноманітних зловживань та розкрадань. Зокрема, службові особи підприємств часто знаходяться у зоні ризику стати учасниками незаконних схем через можливість доступу до значних ресурсів та вирішення впливових завдань.

Слідчі ситуації, пов'язані з розкраданнями, вчиненими службовими особами на металургійних підприємствах, вимагають глибокого аналізу та вдосконалення підходів до розслідувань. Важливим аспектом є розробка типових слідчих ситуацій, що дозволяє правоохоронним органам швидко реагувати на злочини, оптимізувати процеси розслідувань та підвищити їх ефективність. Планування розслідувань повинно включати стратегії ідентифікації, документування та аналізу слідів злочинної діяльності, а також розробку спеціальних методик для викриття складних корупційних схем.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Проблематика типових слідчих ситуацій та планування розслідування розкрадань, що вчиняються службовими особами на підприємствах металургійної промисловості, була предметом наукового дослідження таких українських учених та практиків: С. Кудінова, Є. Лук'янчикова, М. Погорецького, Є. Скулиша, О. Татарова, В. Уварова, М. Цуцкірідзе, С. Чернявського, Р. Шехавцова, М. Шумила та ін.

Метою статті є аналіз і дослідження типових слідчих ситуацій та планування

© О. Неклеса, 2024

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9572-9600>

oleksandr.neklesa@dduvs.edu.ua

© Д. Юр'єв, 2024

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-7251-9114>

denys.yuriev@dduvs.edu.ua

розслідування розкрадань, що вчиняються службовими особами на підприємствах металургійної промисловості.

Виклад основного матеріалу. Розслідування розкрадань, скоєних службовими особами на підприємствах металургійної промисловості, вимагає від слідчих особливого підходу та глибокого розуміння специфіки галузі. Через великі обсяги виробництва та складність технологічних процесів такі злочини часто мають складну структуру і прихований характер. Однією з ключових проблем є недостатнє документування операцій, що ускладнює процес виявлення та доказування злочинів.

Недоліки в документації можуть мати різні причини: від умисного приховування незаконної діяльності до простої недбалості або низької корпоративної культури. В умовах, де документи часто втрачаються або неправильно заповнюються, слідчим важко встановити точний обсяг розкрадань, виявити схеми та методи їх здійснення. Це створює додаткові виклики для правоохоронних органів, адже для складання обвинувального висновку необхідно чітко визначити, що саме було вкрадено, у яких обсягах та ким [1, с.142].

З цієї причини слідство часто застосовує на металургійних підприємствах комплексні заходи, такі як: залучення експертів у галузі металургії та фінансових аудиторів, детальне вивчення виробничих ланцюгів, застосування передових технологій для аналізу даних. Ефективне розслідування також вимагає тісної співпраці між різними підрозділами правоохоронних органів та часто залучення міжнародних правоохоронних агенцій, оскільки сучасні злочинні схеми можуть мати транснаціональний характер.

Загалом ефективне розслідування злочинів на металургійних підприємствах потребує не лише юридичних знань, а й глибокого розуміння специфіки галузі, вміння працювати з великими обсягами інформації та здатності адаптувати традиційні методи слідства до викликів, що їх ставить перед ними сучасна металургійна промисловість [1, с. 75].

У контексті розслідувань на металургійних підприємствах слідчі часто зіштовхуються зі значними перешкодами, пов'язаними з доступом до місць злочинів та доказів. Оскільки металургійні заводи є великими промисловими об'єктами з суворими правилами безпеки, вхід на територію обмежений, а рух нею ретельно контролюється. Такі заходи безпеки необхідні для захисту важливої інфраструктури та забезпечення безпеки робітників, але водночас вони створюють додаткові бар'єри для правоохоронних органів.

Доступ до місця злочину, такого як складські приміщення або зони виробництва, де може бути сховано або викрадено матеріали, обмежується не тільки фізичними бар'єрами, але й необхідністю дотримання процедур. Для забезпечення доступу слідчим доводиться взаємодіяти з керівництвом підприємства, отримувати дозволи та координувати свої дії з охороною заводу та іншими відповідальними особами. Така взаємодія потребує багато часу та додаткових зусиль для забезпечення оперативності розслідувань.

Опитування свідків також ускладнюється, оскільки працівники підприємства можуть відчувати тиск із боку роботодавців або лояльність до них. Це може вплинути на об'єктивність їхніх свідчень або на їхню готовність ділитися інформацією. У таких умовах слідчі повинні не лише враховувати юридичні аспекти збору доказів, але й психологічні аспекти роботи зі свідками, забезпечуючи конфіденційність та захист для тих, хто готовий співпрацювати з правоохоронцями [2, с. 198].

Таким чином, розслідування злочинів на металургійних підприємствах вимагає від слідчих не тільки правових знань та навичок, але й уміння лавірувати між адміністративними, технічними та етичними перешкодами, що виникають з огляду на специфіку роботи великих промислових об'єктів.

Розслідування розкрадань на металургійних підприємствах часто набуває складного і напруженого характеру через втручання високопоставлених службових осіб, які можуть використовувати свої повноваження для приховування злочинної діяльності. Ці особи, використовуючи свій службовий вплив, здатні маніпулювати інформацією, впливати на свідків, а інколи навіть знищувати докази. Така діяльність серйозно ускладнює процес документування злочину та збір доказів, оскільки слідчі можуть стикатися з фальсифікованими документами або з неповними свідченнями, що були вигадані під певним тиском.

Ще однією значною перешкодою є участь у злочинах організованих груп у складі як службових осіб підприємства, так і зовнішніх учасників. Ця співпраця значно

підвищує ризики для розслідувань, оскільки такі групи часто мають добре налагоджені засоби для приховування своєї діяльності, а також механізми тиску на тих, хто може надати важливу інформацію для слідства. Крім того, злочинні структури можуть використовувати залякування або навіть фізичне насильство, щоб перешкоджати роботі правоохоронців, або намагатися замовчувати злочин.

Зазначені обставини вимагають від слідчих особливих зусиль і заходів безпеки, включно із залученням спеціальних антикорупційних підрозділів і сил правопорядку, здатних ефективно протистояти впливу злочинних груп. Також важливою є робота з інформацією, що передбачає застосування передових методів розслідування та захисту даних для мінімізації можливості маніпуляцій із доказовою базою. В такому контексті розслідування на металургійних підприємствах перетворюється не просто на пошук правди, а на складну боротьбу зі вкоріненими корупційними схемами і організованою злочинністю, де кожен крок має бути ретельно зваженим і захищеним [3, с. 561].

Металургійна промисловість, як один із ключових секторів світової економіки, часто стає ареною для злочинних дій, що мають міжнародний вимір. Виробництво та експорт металів та металургійної продукції на міжнародні ринки відкривають широкі можливості для незаконних операцій, зокрема для відмивання коштів та інших фінансових злочинів. Розслідування таких злочинів стає надзвичайно складним завданням через необхідність співпраці між країнами та відповідними правоохоронними агенціями.

Ключовою проблемою є те, що продукція може бути вивезена з країни до того, як злочин буде виявлено, при цьому кошти, отримані від продажу, розподіляться та відмиються через різні юрисдикції. Це ускладнює відстеження фінансових потоків та ідентифікацію осіб, відповідальних за злочин. Ланцюжок поставок металургійної продукції може охоплювати цілу низку країн, кожна з яких має власні закони та процедури щодо розслідування злочинів, що значно ускладнює процес доведення вини злочинців [4, с. 112].

Розслідування з міжнародними наслідками вимагає тісної співпраці та обміну інформацією між правоохоронними органами різних країн. Слідчі потребують допомоги іноземних колег для отримання доказів, проведення обшуків та арештів у інших державах. Така співпраця часто реалізується через міжнародні організації, такі як Інтерпол або Європол, що допомагає подолати юридичні та бюрократичні перешкоди.

Загалом міжнародний характер злочинності в металургійній галузі робить розслідування надзвичайно складним, але водночас вимагає від правоохоронців бути особливо відданими та інноваційними у своїх методах роботи. Тільки завдяки спільним зусиллям та використанню всіх доступних міжнародних ресурсів можна ефективно боротися з такими злочинами [5, с. 173].

Розслідування розкрадань на металургійних підприємствах являє собою виклик, що вимагає від слідчих комбінації різних методик та підходів для ефективного виявлення та документування злочинів. Один із основних інструментів – це глибокий аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства, що дозволяє виявити нестандартні або підозрілі фінансові транзакції, котрі можуть вказувати на незаконні дії. Цей метод є критично важливим, оскільки розкрадання часто приховані під легальними операціями.

Далі слідчі мають звернути увагу на ревізію бухгалтерської документації. Перевірка первинних документів, таких як накладні, акти виконаних робіт, фінансові звіти, дозволяє виявити розбіжності та невідповідності, що можуть свідчити про фінансові махінації. Вивчення документації часто веде до ідентифікації осіб, причетних до злочину, та механізмів, за допомогою яких вони провадять свою діяльність [6, с. 47].

Ще одним важливим аспектом є огляд місця злочину. На металургійних підприємствах такі огляди можуть передбачати перевірку складських приміщень, виробничих зон та інших ключових локацій, де можливе вчинення розкрадань. Вилучення речових доказів на цьому етапі є фундаментальним для підтвердження фактів злочинної діяльності.

Допити свідків та підозрюваних також відіграють ключову роль, оскільки дозволяють отримати цінну інформацію від тих, хто міг бути безпосередньо залучений до подій або став свідком важливих моментів. Ефективні допити вимагають від слідчих високих комунікативних навичок і здатності викликати довіру серед респондентів.

Крім того, слідчі часто звертаються до проведення різних видів експертиз – від

технічних та фінансових до форензичних. Ці експертизи можуть надати необхідні технічні деталі та підтвердження, котрих не можна отримати в інший спосіб. Наприклад, форензичний аналіз комп'ютерних систем допомагає виявити сліди незаконних транзакцій або втручання в документацію.

Останній аспект передбачає застосування заходів забезпечення кримінального провадження, що спрямовані на вилучення та арешт майна, одержаного злочинним шляхом. Такі дії є важливими для гарантування, що злочинці не зможуть користуватися плодами своєї злочинної діяльності, та являють собою засіб запобігання подібним злочинам у майбутньому [5, с. 251].

Розслідування розкрадань на металургійних підприємствах, таким чином, є комплексним завданням, що вимагає від слідчих не тільки глибоких знань і професіоналізму, але і здатності до швидкого реагування та адаптації до складних і динамічних обставин.

Розкрадання на металургійних підприємствах, особливо коли в них замішані службові особи, становлять серйозну загрозу не тільки для стабільності конкретних підприємств, а й для економічного благополуччя держави в цілому. Втрати від таких злочинів можуть набувати колосальних масштабів, адже вони не тільки призводять до безпосередньої втрати ресурсів, але й підривають довіру інвесторів та партнерів. Саме тому планування розслідування має бути ґрунтовним та всебічним, щоб забезпечити ефективне і швидке вирішення справи.

На початковому етапі визначення мети та завдань розслідування важливо чітко окреслити, що саме потрібно розслідувати. Це охоплює ідентифікацію конкретних епізодів розкрадань, осіб, які можуть бути причетні, а також способів та механізмів злочинної діяльності. Визначення цілей допомагає усвідомити кінцеві очікувані результати розслідування, чи то притягнення винних до відповідальності, чи то відновлення справедливості, чи то відшкодування збитків.

Далі, на етапі збору інформації, слід враховувати всі доступні джерела: від внутрішньої документації підприємства до свідчень працівників. Інформація про підприємство і його операції може допомогти зрозуміти, як саме були організовані та здійснені розкрадання. Це також передбачає збір даних про фінансові потоки та взаємодії з контрагентами, які можуть виявити приховані зв'язки та неочікувані взаємодії.

На наступному етапі – аналізі інформації – важливо використовувати всі зібрані дані для виявлення закономірностей, що можуть вказувати на систематичні порушення або зловживання. Аналіз допомагає також встановити, які дії службових осіб могли сприяти злочинам і чи є це частиною більш широкого злочинного плану.

Після аналізу інформації слід визначити, які заходи розслідування будуть найбільш ефективними. Це може охоплювати все, від проведення обшуків та виїмок до більш складних операцій, таких як під прикриттям або стеження за підозрюваними. Кожен захід повинен робити конкретний внесок у загальний прогрес розслідування [7, с. 13].

На останньому етапі проводиться розробка детального плану розслідування, що передбачає: встановлення чітких термінів, призначення відповідальних осіб, визначення ресурсів, необхідних для кожного етапу. План має бути гнучким, щоб можна було адаптуватися до нової інформації та непередбачених обставин, зберігаючи при цьому суворий контроль за ходом розслідування та досягненням встановлених цілей.

Розслідування розкрадань на металургійних підприємствах вимагає від слідчих глибокого розуміння особливостей виробництва в цій галузі, оскільки технічна складність і багатоступінь процесів створюють умови, за яких можливе приховування нелегальних операцій. Масштабність виробництва, значні обсяги обігу сировини та готової продукції є потенційним полем для зловживань із огляду на те, що великі потоки матеріалів ускладнюють контроль і точний облік [8, с. 57].

Крім технічної складності, існування корупційних зв'язків між службовими особами підприємств металургійної галузі також може суттєво ускладнювати розкриття правопорушень. Такі зв'язки можуть використовуватися для прикриття незаконних дій і маніпулювання доказовою базою, що робить необхідним залучення до складу слідчої групи фахівців із різних сфер: правознавців, економістів, аудиторів та спеціалістів із криміналістики.

Сучасні методи розслідування, такі як комп'ютерна криміналістика і фінансовий аналіз, можуть значно підвищити ефективність розслідувань. Комп'ютерна

криміналістика дозволяє аналізувати великі масиви даних, в тому числі електронну кореспонденцію та фінансові записи, на предмет виявлення незаконних фінансових транзакцій. У свою чергу, ретельний фінансовий аудит допомагає ідентифікувати нестандартні фінансові операції, що можуть бути замаскованими під звичайні господарські дії [9, с. 33].

Законність та об'єктивність розслідування є фундаментальними принципами, котрих необхідно дотримуватися, щоб забезпечити справедливість вироку і відновлення порушених прав. Дотримання процедурних норм і правил дає змогу не тільки правильно організувати процес розслідування, але й захистити права всіх учасників процесу, зокрема і тих, хто підозрюється у вчиненні злочинів.

Висновки. Вироблення ефективних стратегій розслідування розкрадань на металургійних підприємствах, вчинених службовими особами, є критично важливим для забезпечення законності та прозорості в одній із ключових галузей економіки. Використання типових слідчих ситуацій як інструменту дозволяє не лише стандартизувати процеси розслідування, але і значно підвищити їхню продуктивність і швидкість. Завдяки впровадженню таких методик зростає імовірність виявлення та документування протиправних дій, що, у свою чергу, сприяє стримувальній дії щодо потенційних правопорушників.

Розробка спеціалізованих планів розслідувань та тренінгів для слідчих, які займаються випадками у сфері металургії, має бути націлена на забезпечення глибокого розуміння специфіки галузі та можливих схем розкрадань. Підвищення кваліфікації слідчих, обмін досвідом і застосування сучасних технологій у розслідуванні є ключовими для ефективної боротьби з економічними злочинами. Врахування цих аспектів може значно зменшити втрати від незаконних дій службових осіб і, як наслідок, сприяти загальному економічному росту і стабільності в металургійній промисловості.

Таким чином, ретельне планування розслідувань на металургійних підприємствах є ключовим для їх успішного проведення та завершення. Завдяки комплексному підходу та використанню різноманітних спеціалізованих знань і технологій можна не тільки ефективно ідентифікувати злочини, але й створити умови для відновлення справедливості та відшкодування збитків.

Список використаних джерел

1. Тіщенко В. В., Подобний О. О. Криміналістика : навч.-метод. посібник. Одеса : Видавництво «Юридика», 2022. 236 с.
2. Криміналістика / під ред. В. В. Тіщенко. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2017. 556 с.
3. Шепітько В. Ю., Коновалова В. О., Журавель В. А. Криміналістика : підруч. / за ред. В. Ю. Шепітька. 5-е вид., перероб. та доп. Київ : Ін Юре, 2016. 640 с.
4. Алексеев О. О., Весельський В. К., Пясковський В. В. Розслідування окремих видів злочинів : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ : ЦУЛ, 2013. 277 с.
5. Пясковський В. В., Черноус Ю. М., Іщенко А. В., Алексеев О. О. та ін. Криміналістика : підруч. Київ : «Центр учбової літератури», 2015. 544 с.
6. Копча В. В., Копча Н. В. Криміналістична техніка, тактика і методика : навч. посібник. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 286 с.
7. Александренко О. В., Женутій В. І. Інновації та цифрові технології в криміналістиці та судовій експертизі: сучасні можливості та проблеми застосування. *Інноваційні методи та цифрові технології в криміналістиці, судовій експертизі та юридичній практиці : матеріали міжнар. круглого столу* (м. Харків, 12 груд. 2019 р.). Харків : Право, 2019. С. 10–14.
8. Благута Р. І., Мовчан А. В. Новітні технології у розслідуванні злочинів: сучасний стан і проблеми використання : монографія. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 256 с.
9. Карпеко Н. М., Домбровський Л. В. Інноваційний розвиток криміналістичної галузі для забезпечення державної безпеки. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія : Державне управління*. 2019. Вип. 1 (10). С. 29–35.

Надійшла до редакції 29.05.2024

Прийнято до опублікування 06.06.2024

References

1. Tishchenko, V. V., Podobnyi, O. O. (2022) Kryminalistyka [Criminalistics] : navch.-metod. posibnyk. Odesa : Vydavnytstvo «Iurydyka». 236 p. [in Ukr.].
2. Kryminalistyka [Criminalistics] / pid red. V. V. Tishchenko. Odesa : Vydavnychiy dim «Helvetyka», 2017. 556 p. [in Ukr.].
3. Shepito, V. Yu., Konovalova, V. O., Zhuravel, V. A. (2016) Kryminalistyka

[Criminalistics] : pidruch. / za red. V .Iu. Shepitka. 5-e vyd., pererob. ta dop. Kyiv : In Yure. 640 p. [in Ukr.].

4. Alieksieiev, O. O., Veselskyi, V. K., Piaskovskyi, V. V. (2013) Rozsliduvannia okremykh vydiv zlochyniv [Investigation of certain types of crimes] : navch. posibnyk dlia stud. vyshch. navch. zakl. Kyiv : TsUL. 277 p. [in Ukr.].

5. Piaskovskyi, V. V., Chornous, Yu. M., Ishchenko, A. V., Alieksieiev, O. O. ta in. (2015) Kryminalistyka [Criminalistics] : pidruch. Kyiv : «Tsentri uchbovoi literatury». 544 p. [in Ukr.].

6. Kopcha, V. V., Kopcha, N. V. (2022) Kryminalistychna tekhnika, taktyka i metodyka [Forensic techniques, tactics and methods] : navch. posibnyk. Odesa : Vydavnychiy dim «Helvetyka». 286 p. [in Ukr.].

7. Aleksandrenko, O. V., Zhenutii, V. I. (2019) Innovatsii ta tsyfrovi tekhnolohii v kryminalistytsi ta sudovii ekspertyzi: suchasni mozhlyvosti ta problemy zastosuvannia [Innovations and digital technologies in criminology and forensics: current opportunities and challenges of application]. *Innovatsiini metody ta tsyfrovi tekhnolohii v kryminalistytsi, sudovii ekspertyzi ta yurydychnii praktytsi : materialy mizhnar. kruhloho stolu* (m. Kharkiv, 12 hrud. 2019 r.). Kharkiv : Pravo, pp. 10–14. [in Ukr.].

8. Blahuta, R. I., Movchan, A. V. (2020) Novitni tekhnolohii u rozsliduvanni zlochyniv: suchasnyi stan i problemy vykorystannia [The latest technologies in the investigation of crimes: the current state and problems of use] : monohrafiia. Lviv : LvDUVS. 256 p. [in Ukr.].

9. Karpeko, N. M., Dombrovskyi, L. V. (2019) Innovatsiinyi rozvytok kryminalistychnoi haluzi dlia zabezpechennia derzhavnoi bezpeky [Innovative development of the forensic field to ensure state security]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu tsyvilnoho zakhystu Ukrainy. Seriia : Derzhavne upravlinnia*. Vyp. 1 (10), pp. 29–35. [in Ukr.].

ABSTRACT

Oleksandr Neklesa, Denis Yuryev. Typical investigators of situations and planning of investigation of theft committed by official persons in metallurgical industry enterprises. In the article, the author revealed the problems of typical investigative situations and plans for the investigation of embezzlement committed by officials at enterprises of the metallurgical industry. It was emphasized that in recent years the issue of combating crime in large industrial sectors, in particular in the metallurgical industry, has become particularly relevant. The field of investigation of embezzlement at metallurgical enterprises analyzed by the authors often becomes complex and tense due to the intervention of high-ranking officials who can use their powers to hide criminal activity. These persons, using their official influence, are able to manipulate information, influence witnesses, and sometimes even destroy evidence. Such activities seriously complicate the process of documenting a crime and gathering evidence, as investigators may encounter falsified documents or incomplete testimony that was fabricated under pressure. Investigating embezzlement at metallurgical enterprises is thus a complex task that requires investigators not only in-depth knowledge and professionalism, but also the ability to respond quickly and adapt to complex and dynamic circumstances. The article concludes that the development of effective strategies for investigating embezzlement at metallurgical enterprises committed by officials is critical to ensuring legality and transparency in one of the key sectors of the economy. The use of typical investigative situations as a tool allows not only to standardize investigative processes, but also to significantly increase their productivity and speed. Due to the implementation of such methods, the probability of detecting and documenting illegal actions increases, which, in turn, contributes to greater deterrence against potential offenders.

Keywords: *economic crimes, investigative (search) actions, investigative situations, planning, investigation, enterprises of the metallurgical industry, embezzlement.*